

Valsts probācijas dienests

Noziedzīgu nodarījumu recidīvs personām, kuras notiesātas par dzimumnozieguma izdarīšanu

Pētījuma ziņojums

Ziņojuma autori:

Dr. sc. soc. Anvars Zavackis

Mg. Psych. Ronalds Cinks

Rīga, 2018

Anotācija

Šī pētījuma mērķis ir raksturot probācijas klientus, kas notiesāti par noziedzīgu nodarījumu pret tikumību un dzimumneaizskaramību un apzināt jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas (recidīva) rādītājus šajā grupā. Pētījuma Izlasē tika iekļauti 708 gadījumi – par dzimumnoziegumiem sodītas personas, kas kļuva par Valsts probācijas dienesta klientiem laika posmā no 2010. gada janvāra līdz 2016.gadam. Analizējot datus tika konstatēts, ka katrai piektajai izlasē iekļautai personai pēc notiesāšanas par dzimumnozieguma izdarīšanu vai atbrīvošanas no ieslodzījuma ir ierosināts jauns kriminālprocess par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (151 no 708 gadījumiem; 21%), bet biežāk no jauna izdarītais noziedzīgais nodarījums bija ar dzimumnoziegumiem nesaistīts noziedzīgs nodarījums. Tikai nelielai daļai notiesāto dzimumnoziedznieku, ir ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnoziegumu izdarīšanu (35 no 708 gadījumiem; 5%). Izpētes rezultāti apstiprināja arī citos pētījumos konstatēto, proti, vīrieši, biežāk kā sievietes tiek apsūdzēti par jauna dzimumnozieguma izdarīšanu. Tāpat ieslodzījumu izcietušo dzimumnoziedznieku grupa, kā arī tās izlasē iekļautās personas, kas bija veikušas seksuāli motivētu noziedzīgu nodarījumu pret konkrētu cietušo, ir ar augstāku risku izdarīt atkārtotu dzimumnoziegumu. Tāpēc šīm likumpārkāpēju grupām ir nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību, nodrošinot atbilstošus kontroles un atbalsta pasākumus. Līdztekus konstatētiem riska faktoriem, izpēte arī parādīja, ka jauna dzimumnozieguma izdarīšanas iespējamību samazina laiks sabiedrībā, ko persona ir pavadījusi sabiedrībā bez noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas, proti, jo ilgāku laiku notiesātā persona ir pavadījusi sabiedrībā, neizdarot jaunu noziedzīgu nodarījumu, jo lielāka iespēja, ka viņš neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu arī turpmāk. Tāpēc īpaši svarīgi ir nodrošināt atbilstošu kontroli un atbalstu pirmajos gados pēc dzimumnoziedznieka atbrīvošanas vai notiesāšanas, veidojot atbilstošu kriminālsodu politiku un praksi.

Saturs

Ievads	4
Pētījuma jēdzienu, metodoloģijas un izlases raksturojums	5
Pētījuma izlase	8
Pētījuma rezultāti.....	10
Dzimumnoziedznieku raksturojums	10
Recidīva rādītāji personām, kas notiesātas par dzimumnozieguma izdarīšanu.....	15
Secinājumi.....	24

Ievads

Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību ir noziedzīgi nodarījumi, kas bieži vien rada paliekošas sekas nodarījumos cietušajiem un mazina sabiedrības drošību. Tāpēc daudzviet pasaulē šai likumpārkāpēju grupai ir pievērsta pastiprināta uzmanības no tiesībsargājošo institūciju puses. Arī Valsts probācijas dienests (turpmāk VPD) šo mērķgrupu ir izdalījis, ieviešot šai mērķgrupai paredzētus specifiskus riska un vajadzību novērtēšanas instrumentus un probācijas programmas, organizējot darbinieku apmācības un nodrošinot darbinieku specializāciju darbam ar dzimumnoziedzniekiem.

Lai efektīvi organizētu darbu ar dzimumnoziedzniekiem ir nepieciešamas zināšanas gan par šo grupu, gan viņu izdarītajiem noziegumiem. Tāpēc lai iegūtu plašāku priekšstatu par probācijas klientiem un atkārtoti izdarītiem dzimumnoziegumiem VPD apkopo un analizē datus par šo VPD mērķgrupu, veic recidīva rādītāju izpēti.

Izpētes mērķi ir:

1. raksturot dzimumnoziegumus izdarījušo probācijas klientu grupu;
2. apzināt jaunu noziegumu izdarīšanas (recidīva) rādītājus par dzimumnoziegumiem notiesāto personu grupā.

2014. gadā tika veikts pirmais pētījums (VPD, 2014) , kurā ir analizēta recidīvā noziedzība par dzimumnoziegumiem notiesāto personu grupā. Izpētes mērķis bija raksturot dzimumnoziedznieku grupu un apzināt recidīva rādītājus šajā grupā. Kopš pirmā pētījuma veikšanas esam pilnveidojuši pētījuma metodoloģiju, paplašinājuši izpētes grupu un analīzes aptvērumu. Ņemot vērā izmaiņas pētījuma metodoloģijā¹ šajā pētījumā iegūtie rezultāti nav tiešā veidā salīdzināmi ar 2014. gada pētījuma rezultātiem.

¹ Pētījumiem ir atšķirīgi izlases veidošanas kritēriji. Šajā pētījumā netika iekļauti dzimumnoziedznieki, kas agrāk bija veikuši dzimumnoziegumus, bet probācijas sistēmā nokļuva par cita veida nozieguma izdarīšanu (2014. gada pētījumā šādu dzimumnoziedznieku īpatsvars bija 27%). Tāpat 2. pētījumā ir iekļautas citas dzimumnoziedznieku grupas, kas netika aptvertas 2014. gada pētījumā.

Pētījuma jēdzienu, metodoloģijas un izlases raksturojums

Pētījumā ar jēdzienu **“dzimumnoziedznieks”** tiek saprasta persona, kas notiesāta par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Apzinoties to, Krimināllikuma XVI nodaļā “Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību” minētie nodarījumi ir dažādi un tie atšķiras pēc to smaguma pakāpes, veida (piemēram, vienos noziedzīgos nodarījumā ir nosakāms cietušais, citos nav), motivācijas (piemēram, seksuāla rakstura nolūks, vai ekonomiska rakstura nolūks), u.c., tad izpētes ietvaros tika izmantota no Krimināllikuma atšķirīga noziedzīgu nodarījumu kategorizēšana. Izpētes vajadzībām dzimumnoziegumi tika klasificēti kā **“A kategorijas dzimumnoziegumi”** un **“B kategorijas dzimumnoziegumi”**².

“A” kategorijas dzimumnoziegumi ietver tādus noziedzīgus nodarījumus, kas atbilst abiem zemāk minētajiem kritērijiem:

1. noziedzīgā nodarījumā ir identificējams vai identificēts cietušais (ar cietušajiem saprotot bērnus, kas kļuvuši par seksuāla rakstura nozieguma upuriem, vai pilngadīgas personas, kas seksuālās attiecībās iesaistītas pret savu gribu);
2. prettiesiskām darbībām, kas tika veiktas, bija seksuāls nolūks.

“A” kategorijas dzimumnozieguma kritērijiem atbilst šādi Krimināllikumā minēti (Krimināllikums, 26.04.2018.) noziedzīgi nodarījumi:

- a. izvarošana (Krimināllikuma (KL) 159. pants);
- b. seksuāla vardarbība (KL 160.pants);
- c. seksuāla rakstura darbībām ar personu, kura nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu (KL 161.pants);
- d. pavešanu netiklībā (KL 162.pants) un/vai pamudināšanu iesaistīties seksuālās darbībās (KL 162¹.pants);
- e. par nepilngadīgas personas prostitūcijas izmantošanu vai pamudināšanu nodarboties ar prostitūciju (KL 164.panta 3¹ un 4. daļa);
- f. par nepilngadīgu personu iesaistīšanu ar pornogrāfijas materiāliem saistītajos noziedzīgos nodarījumos (KL 166.panta 3., 4. un 5.daļa).

² Kritēriji noziedzīgu nodarījumu iekļaušanai **“A kategorijā”** un **“B kategorijā”** ir aizgūti no STATIC-99R riska novērtēšanas instrumenta dzimumnoziedzniekiem kodēšanas noteikumiem (Phenix, Fernandez, Harris, Helmus, Hanson, Thornton, 2016)..

Noziedzīgi nodarījumi pret tikumību un dzimumneaizskaramību, kas neietilpst "A" kategorijas dzimumnoziegumos, tiek klasificēti kā "B" kategorijas dzimumnoziegumi. **"B" kategorijas dzimumnoziegumi** ietver tādus noziedzīgus nodarījumus, kas atbilst šādiem kritērijiem:

1. personas seksuāla izturēšanās ir pretlikumīga, bet abas puses seksuālajās attiecībās piedalās labprātīgi (piemēram, ar prostitūciju saistītie noziegumi);
2. noziedzīgajā nodarījumā pret tikumību un dzimumneaizskaramību nav nosakāms konkrēts cietušais (piemēram, bērnu pornogrāfijas glabāšana);
3. noziedzīgajam nodarījumam pret tikumību un dzimumneaizskaramību nav seksuāla motīva (piemēram, bordeļa turēšana peļņas gūšanai).

"B" kategorijas dzimumnozieguma kritērijiem atbilst šādi Krimināllikumā minēti (Krimināllikums, 26.04.2018.) noziedzīgi nodarījumi:

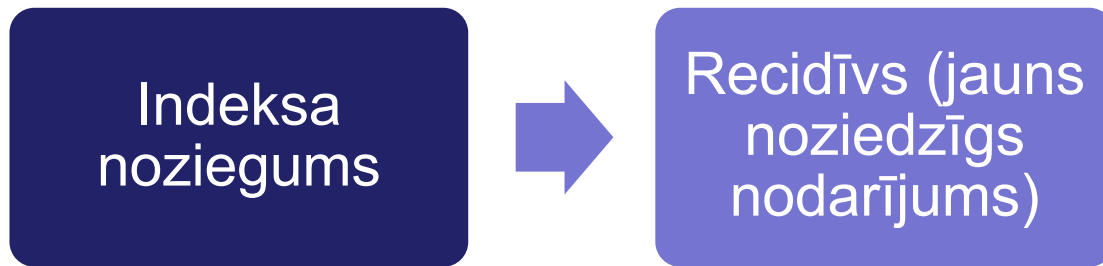
- a. prostitūciju ierobežojošo noteikumu pārkāpšana (KL 163.pants, pants izslēgts no KL ar 13.12.2012. likumu, kas stājas spēkā 01.04.2013.);
- b. bordeļa izveidošana, uzturēšana, vadīšana un finansēšana (KL 163.¹ pants);
- c. personas iesaistīšana prostitūcijā un prostitūcijas izmantošana (KL 164.pants, izņemot panta 3¹ un 4.daļu);
- d. sutenerisms (KL 165.pants) un /vai personas nosūtīšana seksuālai izmantošanai (KL 165.¹ pants);
- e. pornogrāfiska priekšnesuma demonstrēšanas, intīma rakstura izklaides ierobežošanas un pornogrāfiska rakstura materiāla aprites noteikumu pārkāpšana (KL 166.pants, izņemot panta 3., 4. un 5.daļu).

Lai veiktu recidīvās noziedzības izpēti, tika izgūta un analizēta **VPD datu bāzē „Probācijas lietu uzskaites sistēmā” (PLUS)** iekļautā informācija, kas tika papildināta ar datiem no Valsts elektroniskās sistēmas **“Sodu reģistrs”**. Atbilstoši pētījuma analīzes nolūkam, dati ir sadalīti 2 pazīmju grupās:

1. kriminoloģiskie dati par "indeksa noziegumu";
2. recidīvu raksturojošie dati.

Noziedzīgs nodarījums (dzimumnoziegums) vai nodarījumu kopums(vismaz viens noziedzīgs nodarījums bija dzimumnoziegums), kas bija par pamatu notiesātās personas nonākšanai probācijas sistēmā un kļūšanai par probācijas klientu, tika kodēts kā "indeksa noziegums". Šis noziedzīgais nodarījums vai nodarījumu kopums kalpoja par atskaites punktu recidīva noteikšanai un nošķiršanai.

Noziedzīgi nodarījumi, kas izdarīti pēc personas notiesāšanas par indeksa noziegumu, tika klasificēti kā **recidīvs**³ (skatīt 1. attēlu).

1.attēls. Analizēto pazīmju grupas

Pētījumā iekļautajiem dzimumnoziedzniekiem dažādi tika izvēlēts **“riskā iestāšanās brīdis”**, **jeb recidīva mērīšanas sākuma datums**. Nosacītas notiesāšanas, piespiedu darba piemērošanas, soda naudas piemērošanas, un nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto gadījumos recidīva mērīšanas sākuma datums bija tiesas nolēmuma vai prokurora lēmuma spēkā stāšanās datums. Savukārt, nosacītas pirmstermiņa atbrīvošanas vai brīvības atņemšanas pilna termiņa izciešanas gadījumā, recidīvs tika mērīts no dienas, kad notiesātā persona atgriezās sabiedrībā, t.i., dzimumnoziedznieks tika atbrīvots no ieslodzījuma. Ja PLUS dati tika izmantoti dzimumnoziedznieku identificēšanai un raksturošanai, tad “Sodu reģistra” dati tika izmantoti, lai konstatētu to, vai dzimumnoziedznieki ir izdarījuši noziedzīgu nodarījumu recidīva mērīšanas periodā.

Krimināllikuma 27.pantā (Krimināllikums, 26.04.2018.) recidīvs ir definēts kā jauns tīšs noziedzīgs nodarījums, tad, ja noziedzīgs nodarījums ir izdarīts pirms ir noņemta vai dzēsta sodāmība par iepriekš izdarīto noziedzīgo nodarījumu. Šāda krimināltiesiskā jēdziena “recidīvs” definīcija nav piemērota šī pētījuma īstenošanai, jo krimināltiesiskā definīcija nepietiekami raksturotu recidīvo noziedzību, jo būtiski samazinātu jaunu tīšu noziedzīgu nodarījumu gadījumu skaitu. Tam ir divi iemesli:

1. laika periods, pēc kāda brīža sodāmība tiek dzēsta, ir saistīts ar personai piespriesto sodu, tāpēc agrāk sodītu personu izdarīti jauni tīši noziedzīgi nodarījumi, kas izdarīti pēc sodāmības dzēšanas, netiktu uzskaitīti;
2. “notiesāšana” kā kritērijs “recidīva” definēšanai nav piemērots nesēnā pagātnē izdarīto noziedzīgus nodarījumu analīzei, jo šāds kritērijs ir cieši saistīts ar kriminālprocesa virzības un iztiesāšanas ātrumu, tāpēc kriminālprocesi, kas atrodas kādā no kriminālprocesaūlajām stadijām, arī netiktu uzskaitīti.

³ Pētījumā ir analizēta jauna dzimumnozieguma izdarīšana, tādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšana, kas var tikt raksturoti kā neseksuāla vardarbība un jebkāda jauna nozieguma izdarīšana. Noziedzīgi nodarījumi, kas tika kodēti kā “neseksuāla vardarbība”, ir: dažādas pakāpes smaguma miesas bojājumu nodarīšana; slepkavība un nonāvēšana; laupīšana; nelikumīga brīvības atņemšana; personas nolaupīšana; uzbrukums valsts varas pārstāvim.

Apzinoties krimināltiesiskā recidīva definīcijas ierobežojumus, izpētes vajadzībām tika meklētas kriminoloģiskās recidīva definīcijas, jo tās labāk ļauj analizēt dzimumnoziedznieku uzvedību pēc notiesāšanas par dzimumnozieguma izdarīšanu.

Recidīva konstatēšanai tika izvēlēts kritērijs – izlasē iekļautā persona recidīva mērīšanas periodā ir izdarījusi darbību/darbības par kuru izdarīšanu:

1) ir ierosināts **kriminālprocess**, un 2) izlasē iekļautai personai ierosinātā kriminālprocesa ietvaros ir **noteikts aizdomās turamā vai apsūdzētā statuss, vai arī kriminālprocess ir pabeigts ar notiesājošu spriedumu vai lēmumu.**

Lai gan pētījumā izmantotā jēdziena definīcija ir plašāka, tā arī neaptver visu recidīvo noziedzību – **izvēlētā definīcija neaptver neregistrēto noziedzību.** Proti, pētījumā lietotā definīcija neaptver tos gadījumus, kad izlasē iekļautā persona ir izdarījusi kriminālsodāmu darbību, bet tai nav sekojusi kriminālprocesa ierosināšana.

Pētījuma izlase

Pētījuma nolūks ir aptvert pēc iespējas plašāku dzimumnoziedznieku loku, tomēr ierobežojumi, kas saistīti ar analīzei nepieciešamo datu pieejamību, ietekmēja izlases veidošanas procesu un rezultātu. Pētījums aptver tikai daļu no Latvijas dzimumnoziedzniekiem, jo:

1. VPD rīcībā ir tikai dati par tiem dzimumnoziedzniekiem, kas vismaz vienu reizi dzīvē ir kļuvuši par probācijas klientiem, tāpēc tos dzimumnoziedzniekus, kas nav bijuši probācijas klienti, no VPD uzkrātiem datiem nevar identificēt;
2. iespēja identificēt dzimumnozieguma gadījumus ir atkarīga no datu bāzē PLUS ievadītā informācijas apjoma, kas gadu no gada mainās, jo datu bāze tiek pilnveidota (vairums probācijas klientu, kas notiesāti par dzimumnozieguma izdarīšanu un kļuva par probācijas klientiem 2010. un 2011. gadā, netika identificēti PLUS sistēmā ievadītās ierobežotās informācijas apjoma dēļ).

Tādējādi, izpēte neaptvēra visus bijušos vai esošos probācijas klientus, kas tika apsūdzēti vai notiesāti par dzimumnoziegumu izdarīšanu, bet tikai tos, kas ir identificējami datu bāzē PLUS kā dzimumnoziedznieki.

Pētījuma izlase tika veidota, iekļaujot tajā gadījumus, kas atbilda šādiem kritērijiem:

1. persona ir kļuvusi par probācijas klientu laika posmā no 2010. gada janvāra līdz 2016.gada decembrim;
2. noziedzīgs nodarījums, kas bija par pamatu probācijas klienta statusa iegūšanai, bija dzimumnoziegums;
3. par dzimumnoziegumu notiesātā persona ir atgriezies sabiedrībā.

Tādējādi izlasē iekļuva tikai tie gadījumi, kad dzimumnoziedznieks nonāca probācijas sistēmā, jo bija izdarījis dzimumnoziegumu, bet tādi gadījumi, kad persona par dzimumnoziegumu bija tiesāta iepriekš, bet pamats nonākšanai probācijas kontrolē bija cits noziedzīgs nodarījums pētījuma izlasē netika iekļauti. Veicot gadījumu atbilstības kritērijiem pārbaudi tika identificēti 708 gadījumi, kas atbilda noteiktajiem izlases veidošanas kritērijiem.

Analīzes nolūkos, balstoties uz kriminoloģiskiem datiem, kas raksturo indeksa noziegumu, izlasē tika izdalītas **6 notiesāto personu kategorijas** :

1. nosacīti notiesātās personas (NN);
2. nosacīti pirms termiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotās personas (NPTA);
3. ar piespiedu darbiem notiesātās personas (PD);
4. pēc pilna termiņa atbrīvotās personas, kas ir bijuši VPD klienti⁴ (pilna termiņa brīvības atņemšana – PTBA).
5. Nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotās personas (NANK)
6. Ar naudas sodu sodītās personas (NS)⁵

⁴ Šajā grupā pārsvarā ir iekļautas notiesātās personas par kurām VPD sagatavoja izvērtēšanas ziņojumu, bet kuras netika atbrīvotas pirms termiņa vai personai bija piemērots papildsods – probācijas uzraudzība.

⁵ Ar naudas sodu sodītās personas iekļuva izlasē tad, ja notiesātai personai bija piemērots papildsods – probācijas uzraudzība.

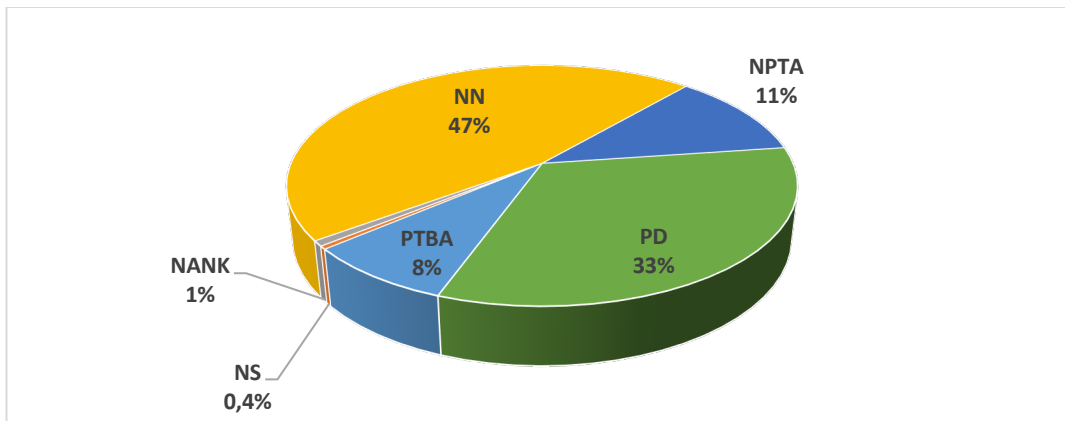
Pētījuma rezultāti.

Lai gan iegūtie dati neļauj izdarīt secinājumus par visu Latvijas dzimumnoziedznieku grupu, tomēr tie sniedz ieskatu gan par dzimumnoziedzniekiem un viņu izdarījumiem noziegumiem, gan par likumpārkāpējiem piemēroto sodu. Pētījuma rezultātu pirmajā daļā tiks raksturots dzimumnoziedznieku sadalījums pēc izdarītā noziedzīgā nodarījuma un piemērotā soda veida/soda izpildes veida, aplūkotas līdzības un atšķirības starp 6 izdalītajām dzimumnoziedznieku grupām. Savukārt, otrajā pētījuma rezultātu apraksta daļā tiks analizēts noziedzīgu nodarījumu recidīvs.

Dzimumnoziedznieku raksturojums

Kopumā izlasi veido **708 dzimumnoziedznieki (skatīt 1. tabulu), ar vidējo vecumu 35,7 gadi, dzimumu sadalījums ir 579 vīrieši (81,7%) un 129 sievietes (18,3%).** Vecums aprēķināts uz brīdī, kad klients atgriežas sabiedrībā vai tiesas sprieduma vai prokurora lēmuma spēkā stāšanās brīdī tad, ja dzimumnoziedzniekam ir piemērots sabiedrībā izciešams sods. **Papildsods probācijas uzraudzība piešķirts 98 gadījumos, kas ir 13,8% no visas izlases** un pārsvarā tikai vīrieša dzimumam klientiem, 97 gadījumi, jeb 99%, un tikai viens gadījums sieviešu izlasē. Apskatot par kādiem dzimumnozieguma kategorijās sodi ir piešķirti, tad 380, **jeb 54% no izlases pārstāvjiem ir sodīti par A kategorijas dzimumnoziegumiem**, bet 346, jeb 49% ir sodīti par B kategorijas dzimumnoziegumiem. 18 dzimumnoziedznieki, jeb 3% no izlases ir sodīti gan par A, gan B kategorijas dzimumnoziegumiem (skatīt 3. attēlu). Tāpat arī **A kategorijas dzimumnoziegums pārsvarā pārstāv vīrieši 375 gadījumi un tikai 5 gadījumos A kategorijas dzimumnoziegumu bija izdarījušas sievietes. Attiecīgi sieviešu izlasē pamatā ir B kategorijas dzimumnoziegumi, 96,1%.** Dzimumnoziedznieki, kuri ir izdarījuši abu kategoriju, gan A, gan B noziegumus, ir sastopami tikai vīriešu izlasē (18 gadījumi). Pēc piespriedes soda veida/soda izpildes veida **izlasē visplašāk pārstāvētas ir nosacīti notiesātās personas (329 gadījumi; 46,5%).** Nākamā lielākā grupa ir ar piespiedi darbiem notiesātie (232 gadījumi; 32,8%), bet mazāk pārstāvētas ir nosacīti pirms termiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotie (81 gadījumi; 11,4%), pēc pilna termiņa atbrīvotās personas (58 gadījumi; 8,2%), kā arī nosacīti no kriminālbildības atbrīvotās personas (5 gadījumi; 0,7%) un ar naudas sodu sodītās personas (3 gadījumi; 0,4%) (skatīt 2. attēlu). Ņemot vērā to, ka dalībnieku skaits katrā no grupām pēc soda veida/soda izpildes veida ir mazs, šī pētījuma ietvaros ir vērtīgi apvienot šīs grupas augstāka līmeņa grupās – (1) ieslodzījums (pilnībā vai daļa no soda izciešanas ieslodzījumā) un (2) sabiedrībā izciešamie sodi (naudas sods, nosacīti atbrīvots no kriminālbildības, nosacīti notiesāts, piespiedi darbi). Lai arī nosacīti pirms termiņa atbrīvoto grupu daļu soda izcieš sabiedrībā, lielākā daļa soda tomēr tiek izciešta ieslodzījumā, tāpēc šī grupa ir iekļauta ieslodzīto personu grupā. Jāatzīst, ka sabiedrībā izciešamo sodu (SIS) grupa ir ievērojami lielāka, attiecīgi 569 notiesātās personas, bet ieslodzījumā izciešamo

(pilnībā vai daļu) sodu (IIS) grupā 139 notiesātās personas. Varam redzēt, ka **IIS grupā ir augstāks vidējais vecums un atšķirības ir statistiski nozīmīgas** veicot Kurskala Valisa rangu testu $\chi^2 = 5.368$, pie $p=0,02$. Dzimumu sadalījums abās grupās arī nav vienlīdzīgs. Lai arī abās grupās proporcionāli vairāk ir vīriešu, tomēr **IIS grupā sievietes ir ļoti maz pārstāvētas, 2,8%, tad SIS grupā sieviešu skaits sasniedz 22%**.

2. attēls. Dzimumnoziedznieku sadalījums pēc soda un tā izpildes veida (n=708)

Apskatot klientu demogrāfiskos rādītājus detalizētāk pēc piešķirtā soda veida/soda izpildes veida (skatīt 1.tabulu), tad arī šeit varam novērot, ka vecuma atšķirības ir ievērojamas un statistiski nozīmīgas. Tika veikts Vilkoksona rangu summu tests (tika izmantota neparametriskā metode vairāku grupu salīdzināšanai), kur tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības starp grupām $\chi^2 = 37,75$, pie $p=0,0001$. Vecākā riska iestāšanās brīdī (brīdis pēc notiesāšanas, kad persona atgriežas sabiedrībā) ir grupa, kura ir sodīta ar brīvības atņemšanu, kas ir arī loģiski, jo no izdarītā pārkāpuma brīža ir pagājis visilgākais laiks, šī soda veida/soda izpildes veida grupa saņem garākus sodus un sabiedrība atgriežas pēc pilnas soda izciešanas, atšķirībā no citām grupām, kuras sodu izcieš sabiedrībā.

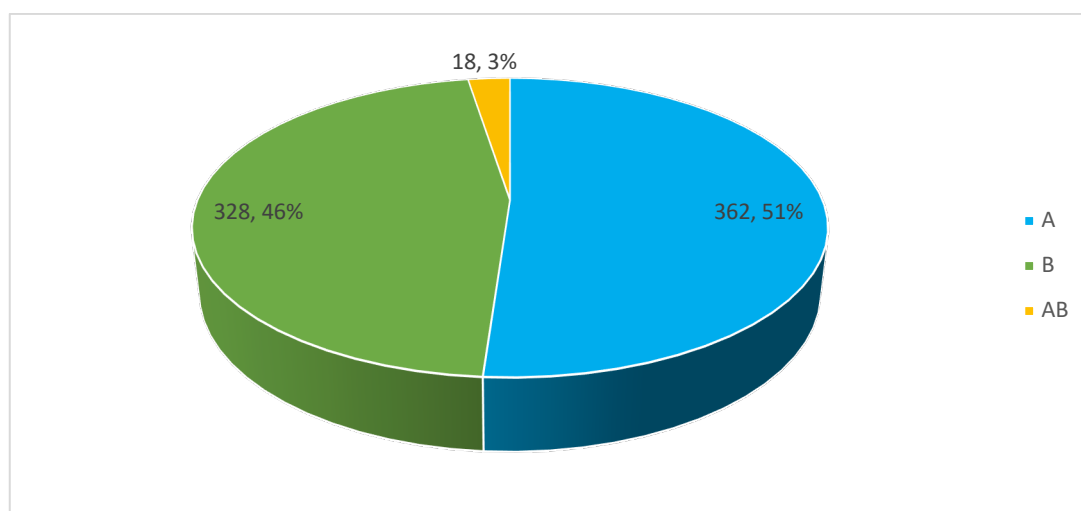
1.tabula. Aprakstošā statistika, demogrāfiskie rādītāji un kriminoloģiskie rādītāji pēc piemērotā soda veida/soda izpildes veida

	Soda veids	Vecums						Dzimums			
		Soda izpildes veids	N	%	M	std	min	max	Siev.	%	Vīr.
Ieslodzījumā izcieštie sodi	PTBA	58	8	40,6	11,5	19,7	63,5	1	2,0	57	98,0
	NPTA	81	11	35,4	12,0	16,3	72,5	3	4,0	78	96,0
		139	19	37,5	12,1	16,3	72,5	4	2,8	135	97,1
Sabiedrībā izciešamie sodi	NS	3	1	31,2	5,9	24,7	36,2	0	0,0	3	100
	NANK	5	1	28,3	12,3	16,7	42,2	1	20,0	4	80
	NN	329	46	37,5	13,3	15,7	79,3	93	28,0	236	72
	PD	232	33	32,3	11,9	14,3	66,3	31	13,0	201	87
		569	80	35,3	13,0	14,3	79,3	125	22	444	78,0
	Kopā	708	100	35,7	12,8	14,3	79,3	129	18,3	579	81,7

Turpinot apskatīt grupas pēc soda veida/soda izpildes veida (skatīt 2. tabulu) parādās, ka sadalījums A un B kategorijas noziegumiem starp IIS un SIS nav vienlīdzīgs un ir statistiski atšķirīgs. Statistiski nozīmīgas atšķirības konstatētas pie $p=0,0001$, $\chi^2=76,458$. Līdz ar to varam teikt, ka par **A kategorijas nozieguma izdarīšanu izteikti vairāk tiek piemērots ieslodzījums**, bet par B kategorijas noziegumiem sabiedrībā izciešams sods (lielākai daļai dzimumnozieznieku piemēroti piespiedu darbi vai persona ir nosacīti notiesāta). No SIS vienīgi jāatzīmē piespiedu darbu soda veids, jo tur varam redzēt, ka proporcija starp A un B kategorijas noziegumiem ir līdzvērtīga. Šie rezultāti ir likumsakarīgi, jo A kategorijas dzimumnoziegumus veido sevišķi smagi un smagi noziegumi, salīdzinot ar B kategorijas dzimumnoziegumiem, kas ietver arī mazāk smagus noziegumus. Tāpēc A kategorijas notiesāto personu grupā ir lielāks skaits ieslodzīto, kas visu vai daļu no soda izcieta ieslodzījumā. Probācijas uzraudzība kā papildsods, lai arī procentuāli vairāk piešķirts IIS dalībniekiem, statistiski nozīmīgas atšķirības netika novērotas pie $p=0,064$, $\chi^2=3,425$. Līdz ar to varam secināt, ka abām grupām vienlīdz lielā mēra piešķir probācijas uzraudzību.

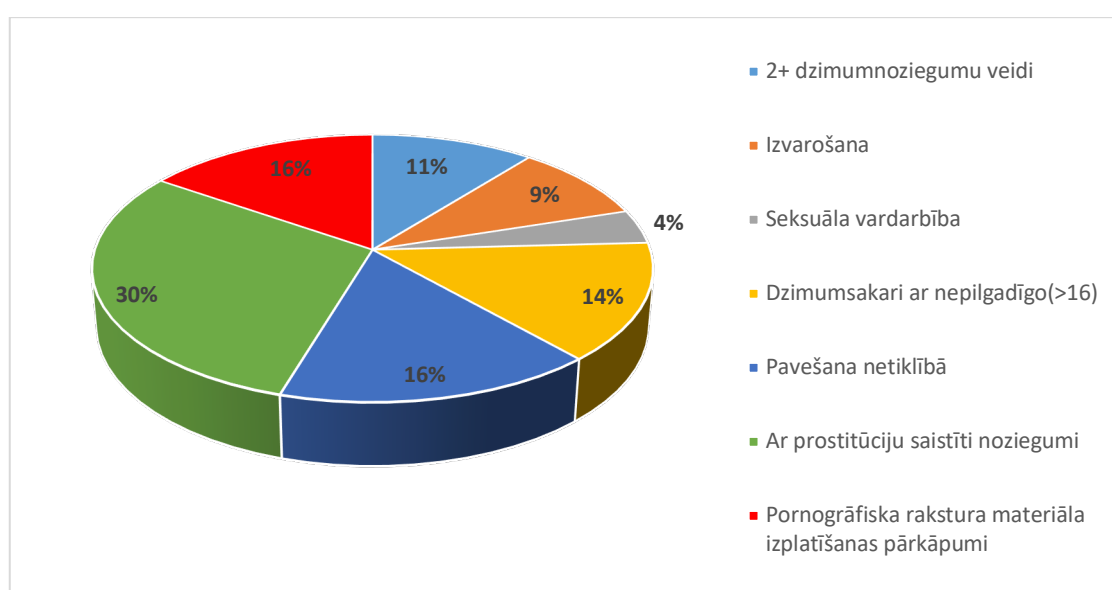
2.tabula. Aprakstošā statistika, demogrāfiskie un kriminoloģiskie rādītāji

	Soda veids Soda izpildes veids	A dzn		B dzn		AB dzn		Probācijas uzraudzība	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Ieslodzījumā izciešamie sodi	BA	56	97	4	7	2	3	23	40
	NPTA	72	89	13	16	4	5	3	4
		128	92	17	12	6	4	26	19
Sabiedrībā izciešamie sodi	NS	1	33	2	67	0	0	3	100
	NANK	1	20	4	80	0	0	0	0
	NN	130	40	208	63	9	3	1	0
	PD	120	52	115	50	3	1	68	29
		252	44	329	58	12	2	72	13
Kopā		380	54	346	49	18	3	98	14

3.attēls. Dzimumnozieznieku sadalījums pēc indeksa nozieguma kategorijas veida (n=708)

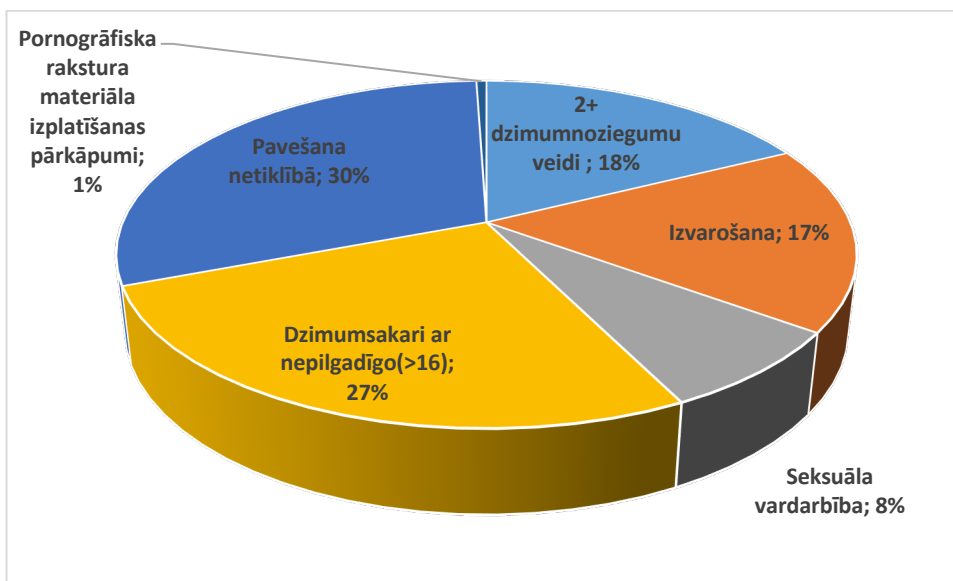
Apskatot izlasi pēc tā, kā indeksa noziegums ir ticis kvalificēts, varam konstatēt, ka mazliet biežāk kā **katrā desmitajā gadījumā (11%) likumpārkāpējs ir notiesāts par vismaz divu veida dzimumnoziegumu izdarīšanu**. Tajos gadījumos, kad dzimumnoziegumi ir izdarījuši tikai viena veida dzimumnoziegumus, **visbiežāk izdarītais dzimumnoziegums ir ar prostitūciju saistītie noziegumi⁶ (KL 163, KL 164, un KL 165. pants)**. Šādi dzimumnoziegumi ir izdarīti 30% gadījumos. **16% gadījumu dzimumnoziegums ir notiesāts par pavešanu netiklībā (KL 162. pants) un tik pat bieži par pornogrāfiska rakstura materiāla izplatīšanu (KL 166. pants)**. Retāk izdarītie dzimumnoziegumi ir klasificēti kā: seksuāla rakstura darbības ar personām, kuras nav sasniegušas sešpadsmit gadu vecumu (KL 161. pants), kas sastāda 14%; izvarošana (KL 159. pants), kas sastāda 9% gadījumu; seksuāla vardarbība (KL 160.pants), kas sastāda 4% no dzimumnoziegumiem (skatīt 4.attēlu).

4. attēls. Dzimumnoziegumu sadalījums pēc indeksa nozieguma veida (n=708)

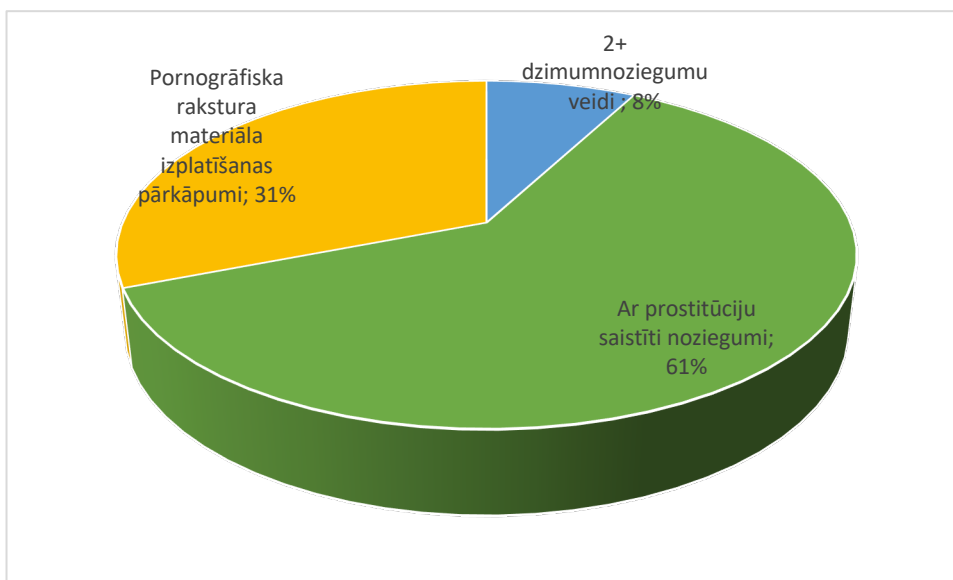
Aplūkojot A un B kategorijas dzimumnoziegumus atsevišķi, varam konstatēt, ka par A kategorijas noziegumiem (skatīt 5. attēlu) sodītās personas visbiežāk sodītas par pavešanu netiklībā (30%) un dzimumsakariem ar nepilngadīgajiem (27%), tālāk seko personas, kuras paveikušas divus un vairāk dažādus dzimumnoziegumus (18%), gandrīz tikpat sodīti par izvarošanu (17%). Retāk izlasē iekļautie dzimumnoziegumi bija notiesāti par seksuālas vardarbības veikšanu (8%) un vismazāko daļu sastāda par pornogrāfiska materiālu izplatīšanas pārkāpumiem notiesātie (1%). Aplūkojot A kategorijas dzimumnoziegumu sadalījumu varam secināt, ka vairāk kā ceturtdaļa no izlasē iekļautajiem dzimumnoziegumiem ir apsūdzēti vai notiesāti par dzimumnoziegumu pret nepilngadīgu personu.

⁶ Ar prostitūciju saistīto noziedzīgo nodarījumu gadījumu skaitu izlasē ietekmēja 2012. gada 13. decembra grozījumi krimināllikumā, kas izslēdza KL 163. pantu "Prostitūciju ierobežojošo noteikumu pārkāpšana" no likuma.

5. attēls. Par A kategorijas noziegumu izdarīšanu sodīto personu sadalījums pēc indeksa nozieguma veida (n=380)

Savukārt B kategorijas noziegumus, kas bieži ir vieglākas smaguma pakāpes noziegumi, veido ar pornogrāfiska rakstura materiāliem un ar prostitūciju saistītie noziedzīgie nodarījumi (skatīt 6. attēlu) un plašāk pārstāvētie noziegumi ir saistīt ar prostitūciju (61%), bet pornogrāfiska rakstura materiālu izplatīšanas pārkāpumi ir konstatēti divas reizes retāk (31%). Astoņos procentos gadījumu dzimumnoziedznieki ir apsūdzēti vai notiesāti par diviem vai vairāk dažāda veida dzimumnoziegumiem.

6. attēls. Par B kategorijas noziegumu izdarīšanu sodīto personu sadalījums pēc indeksa nozieguma veida (n=346)

Recidīva rādītāji personām, kas notiesātas par dzimumnozieguma izdarīšanu

Izpētes mērķis ir atklāt probācijas klientu atkārtoti izdarītos dzimumnoziegumus, kā arī neseksuāla rakstura vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu, un jebkādu jaunu noziedzīgu nodarījumu (ieskaitot dzimumnoziegumus un neseksuālu vardarbību) izdarīšanas īpatsvaru izlasē. Pētījumā ir aprēķināti **3 veidu rādītāji** jaunu dzimumnoziegumu, neseksuāla rakstura vardarbīgu nodarījumu, un vispārēja noziegumu raksturošanai:

1. Dzimumnoziegumu, neseksuāla rakstura vardarbīgu nodarījumu, un jebkādu noziedzīgu nodarījumu **gadījumu īpatsvars izlasē**, t.i., cik no visiem izlasē iekļautajiem dzimumnoziegumiem ir atzīti par aizdomās turētiem, apsūdzēti un/vai notiesāti par vismaz vienu atbilstošo (dzimumnoziegumu vai vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu vai vispārēju noziedzīgu nodarījumu) noziedzīgo nodarījumu;
2. dzimumnoziegumu recidīva, neseksuāla rakstura vardarbīgu, un jebkādu noziedzīgu nodarījumu **gadījumu īpatsvars 1. gada laikā**, t.i., cik no izlasē iekļautajiem dzimumnoziegumiem ir atzīti par aizdomās turētiem, apsūdzēti un/vai notiesāti vismaz par vienu atbilstošo noziedzīgo nodarījumu viena gada laikā, salīdzinot ar tiem dzimumnoziegumiem, kas ir atradušies sabiedrībā vismaz vienu gadu, bet šajā laika periodā nav apsūdzēti un/vai notiesāti par atbilstošo nodarījumu;
3. dzimumnoziegumu recidīva, neseksuāla rakstura vardarbīgu nodarījumu, un jebkādu noziedzīgu nodarījumu **gadījumu īpatsvars 3 gada laikā**, t.i., cik no izlasē iekļautajiem dzimumnoziegumiem ir atzīti par aizdomās turētiem, apsūdzēti un/vai notiesāti par vismaz vienu atbilstošo noziedzīgo nodarījumu trīs gadu laikā, salīdzinot ar tiem dzimumnoziegumiem, kas ir atradušies sabiedrībā vismaz trīs gadus, bet šajā laika periodā nav apsūdzēti un/vai notiesāti par atbilstošo noziedzīgo nodarījumu.

Vispārējā recidīva kopējais rādītājs izlasē ir 21,3% (skatīt 3. tabulu), no 708 šajā pētījumā iekļautajiem dzimumnoziegumiem 151 ir atzīti par aizdomās turētiem, apsūdzēti un/vai notiesāti par atkārtotu likumpārkāpumu, katrs piektais no brīvībā nonākušajiem dzimumnoziegumiem ir nokļuvis tiesībsargājošo iestāžu redzeslokā atkārtoti. Pirmajā gada vispārējā recidīva rādītājs ir 9,1% un trīs gadu laikā 23,6%. Pirmo gadu iztur 9 no 10 un trīs gadus iztur vairāk kā 7 no 10 dzimumnoziegumiem.

Aplūkojot no jauna izdarīto dzimumnoziegumu gadījumu skaitu, varam konstatēt, ka **35 gadījumos izlasē iekļautā persona ir atzīta par aizdomās turētu apsūdzēta un/vai notiesāta par jauna dzimumnozieguma izdarīšanu** (skatīt 3.tabulu). Tādējādi dzimumnoziegumu **recidīva gadījumu īpatsvars ir 5%**. Visīsākais laika periods, kuru klients pavadījis sabiedrībā līdz tika ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnozieguma izdarīšanu, ir 15 dienas, bet garākais 2895 dienas, jeb 7 gadi un 339 dienas. No visiem 35 jauna dzimumnoziegumu gadījumiem 22 (62,3%) bija pret nepilngadīgo.

Analizējot dzimumnoziegumu recidīvu **viena gada periodā**, no 683 izlasē iekļautajiem gadījumiem **15 gadījumos persona izdarīja jaunu dzimumnoziegumu pirmā gada laikā**. Tas sastāda 2,2% no apsekotajiem gadījumiem.

Analizējot recidīvu **trīs gadu periodā, dzimumnoziegumu recidīva gadījumu īpatsvars ir 5,1%**, t.i., 25 gadījumos persona izdarīja jaunu dzimumnoziegumu trīs gadu periodā no riska iestāšanās brīža, bet 462 personas atradās minēto laika periodu sabiedrībā⁷, bet jaunu dzimumnoziegumu neizdarīja.

Līdzīgi jaunu dzimumnoziegumu gadījumu īpatsvaram izlasē ir neseksuālās vardarbības recidīva rādītāji jo neseksuāla rakstura vardarbības izplatība šajā izlasē nozīmīgi neatšķiras no dzimumnoziegumu recidīva rādītājiem. No izlasē iekļautajiem likumpārkāpējiem šādus nodarījumus, kas ir klasificējama kā neseksuāla vardarbība, ir izdarījuši **pieci komats divi procenti (37 gadījumi)**. Mazliet mazāks procents salīdzinājumā ar jauniem dzimumnoziegumiem ir novērojams pirmajā gadā (1,5%), bet trīs gadu laikā mazliet lielāks (5,7%) . Lai arī pirmā gada laikā no jauna izdarīto dzimumnoziegumu gadījumu skaits ir biežāk sastopams, trīs gadu laikā dzimumnoziegumu recidīvs un vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu recidīvs izlīdzinās. Statistiski nozīmīgas atšķirības nav novērojamas nevienā no periodiem.

3.tabula. Recidīva rādītāji (ierosināts kriminālprocess) viena, trīs gadu laikā un kopā pēc recidīva veida

Recidīva veids	1 gads			3 gadi			Kopā		
	n	Recidīvs	%	n	Recidīvs	%	n	Recidīvs	%
Vispārējs	683	62	9,1	487	115	23,6	708	151	21,3
Vardarbīgs	683	10	1,5	487	28	5,7	708	37	5,2
Dzimumnoziegums	683	15	2,2	487	25	5,1	708	35	5,0

Atkarībā vai indeksa noziegums ietilpst A vai B kategorijā to recidīva rādītāji ir atšķirīgi (skatīt 4 un 5. tabulu). Salīdzinot kopējos recidīva rādītājus abām noziegumu kategorijas grupām parādās statistiski nozīmīgas atšķirības, veicot Manna-Vitneja testu, gan vispārējā recidīvā $z=-6,611$, $p=0,001$, gan vardarbīga recidīva $z=-4,447$, $p=0,001$, gan dzimumnoziegumu recidīvā $p=0,03$, $z=-2,159$. **A kategorijas dzimumnoziedznieku risks atkārtoti izdarīt noziegumu ir nozīmīgi lielāks visa veida recidīva saistībā.** Par A kategorijas dzimumnoziegumiem sodītās personas izdara četras reizes vairāk atkārtotus vispārēja rakstura noziegumus, 14 reizes vairāk vardarbīgus noziegumus un uz pusi vairāk dzimumnoziegumus nekā par B kategorijas dzimumnoziegumiem sodītās personas. Varam redzēt ka atšķirības starp šīm grupām ir arī apskatot recidīva rādītājus viena un trīs gadu ietvaros. A kategorijas noziegumu grupa uzrāda augstākus recidīva rādītājus visos recidīva veidos gan 1 gada, gan 3 gadu griezumā.

⁷ Izpētes ietvaros tika pieņemts, personas, kas izdarīja cita veida noziedzīgus nodarījumus, kas nav dzimumnoziegumi, palika sabiedrībā un netika ieslodzīti, t.i., tika pieņemts ka viņi izturēja minēto laika periodu neizdarot dzimumnoziegumu.

4. tabula. Recidīva rādītāji A kategorijas dzimumnoziedznieku grupai, kopā, viena un trīs gadu laikā.

Recidīva veids	1 gads			3 gadi			kopā		
	n	recidīvs	%	n	recidīvs	%	n	recidīvs	%
Vispārējs recidīvs	363	50	13,8	274	90	32,8	380	117	30,8
Vardarbīgs recidīvs	363	8	2,2	274	24	8,8	380	32	8,7
Dzimumnozieguma recidīvs	363	10	2,8	274	19	6,9	380	25	6,6

5. tabula. Recidīva rādītāji B kategorijas dzimumnoziedznieku grupai, kopā, viena un trīs gadu laikā.

Recidīva veids	1 gads			3 gadi			kopā		
	n	recidīvs	%	n	recidīvs	%	n	recidīvs	%
Vispārējs recidīvs	312	7	2,2	200	18	9,0	321	23	7,2
Vardarbīgs recidīvs	312	1	0,3	200	2	1,0	321	2	0,6
Dzimumnozieguma recidīvs	312	4	1,3	200	5	2,5	321	9	2,8

Analizējot atšķirības starp dažādo soda veida/sodu izpildes veida grupām un to recidīva rādītājiem (skatīt 6. tabulu), tad jāņem vērā, ka grupas pēc tajā esošo pētījuma dalībnieku skaita ir ļoti atšķirīgas līdz ar to par naudas soda grupu (n=3) un NANK grupu (n=5) nav iespējams izdarīt objektīvus secinājumus, līdz ar to šīs divas grupas analizē netika iekļautas. Taču par visām pārējām soda veida/sodu izpildes veida grupām ir iespējams veikt statistisko analīzi. Lai salīdzinātu grupas savā starpā tika veikts Kurskala Valisa tests (neparametriskais tests vairāk kā divu grupu salīdzināšanai) un Holma-Sideka tests (post hoc tests, lai redzētu starp kurām grupām tieši parādās atšķirības). Vispārējam recidīvam statistiski nozīmīgas atšķirības kopumā parādījās starp grupām $\chi^2=12,592$, pie $p=0,03$. Post hoc tests parādīja, ka atšķirības pastāv tieši starp NN un NPTA grupām pie $p=0,0001$, un NPTA un PD grupām pie $p=0,02$. Apskatot IIS un SIS parādījās statistiski nozīmīgas atšķirības, tika veikts Manna Vitneja tests, IIS uzrādīja augstākus recidīva rādītājus $z=4,236$, pie $p=0,0001$.

Tieši tāda pati situācija novērojama vardarbīga recidīva gadījumā, kopumā atšķirības nozīmīgas pie $p=0,003$, $\chi^2(wt)=18,033$, bet atsevišķi apskatot NN un NPTA grupas uzrāda atšķirības pie $p=0,002$, un NPTA un PD pie $p=0,003$. IIS atkal uzrāda augstāku recidīvu nekā SIS pie $p=0,0001$, $z=4,136$.

Savukārt, apskatot dzimumnozieguma recidīvu, statistiski nozīmīgas atšķirības starp grupām netika konstatētas $\chi^2(wt)=5,231$, pie $p=0,3884$. IIS un SIS arī neuzrāda statistiski nozīmīgas atšķirības dzimumnozieguma recidīva rādītājos $z=1,365$, pie $p=0,17$.

6. tabula. Recidīva sadalījums pēc soda veida/ soda izpildes veida (indeksa noziegumam).

Soda veids		Recidīva veids					
		Vispārējs***		Vardarbīgs**		Dzimumnoziegums	
		n	%	n	%	n	%
IIS	BA/BA+PU	17	29,3	6	10,3	2	3,4
	NPTA	31	38,3	11	13,6	8	9,9
Kopā	(BA+NPTA)	48	34,5	17	12,2	10	7,2
SIS	NN	51	15,5	12	3,6	14	4,3
	PD	52	22,4	8	3,4	11	4,7
Kopā	(NN+PD)	103	18,1	20	3,5	25	4,4

p<0,01; *p<0,001

Apskatot dažāda veida recidīvistu un ne-recidīvistu vidējo vecumu (skatīt 7. tabulu) redzams, ka **vecākā grupa ir ne-recidīvisti, bet jaunākā ir dzimumnoziedznieku grupa, kuru izdarītais noziedzīgais nodarījums recidīva mērīšanas periodā bija neseksuāla rakstura vardarbība**. Pārbaudot vai pastāv nozīmīgas atšķirības starp grupu vidējiem vecumiem, tika veikts Kruskala Valisa tests. Kopumā tika novērotas atšķirības starp grupām pie $p=0,0001$, $\chi^2=32,682$. Holm-Sideka tests uzrāda, ka atšķirības vecumos pastāv tieši starp neredīvistu grupu un tiem, kas izdarījuši vispārēju recidīvu pie $p=0,0002$, un vardarbīga recidīva grupu pie $p=0,0001$. Vēl statistiski nozīmīgas vecuma atšķirības pastāv starp dzimumnozieguma recidīvistiem un vardarbīga recidīva grupu pie $p=0,03$.

7. tabula. Vidējais vecums atkarībā no izdarīta recidīva veida

Recidīva veids	n	Vecums
Nav recidīva (Nr)	557	36,9 ^{Vi***Va***}
Vispārējs (Vi)	151	31,35 ^{Nr***}
Vardarbīgs (Va)	37	28,32 ^{Nr***Dzn***}
Dzimumnoziegums (Dzn)	35	34,57 ^{Va*}

*p<0,05; ***p<0,001

No visām sievietēm ($n=129$), šajā pētījuma (skatīt 8.tabulu), 14 ir apsūdzētas un/vai notiesātas par vispārēju recidīvu, kas ir mazliet vairāk, kā katra desmitā, bet no visiem vīriešiem (579) par vispārēju recidīvu apsūdzēti un/vai notiesāti 137 vīrieši, kas ir vairāk, kā katrs piektais. Vardarbīgs recidīvs sieviešu izlasē sastopams retāk kā katrā piecdesmitajā gadījumā, bet vīriešu izlasē mazliet biežāk kā katrā divdesmitajā gadījumā. Visbeidzot dzimumnozieguma recidīvs sieviešu izlasē sastopams katrā piecdesmitajā gadījumā, bet vīriešu izlasē katrā divdesmitajā. Procentuālais recidīvistu sadalījums vīriešu un sieviešu izlasē ir atšķirīgs. Statistiski nozīmīgi augstāki rādītāji vīriešiem ir saistīti ar jebkāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (veicot Manna-Vitneja testu: $p=0,001$; $z=-3,209$) un jauna vardarbīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ($p=0,04$; $z=-2,1$). Dzimumnozieguma recidīva gadījumā statistiski nozīmīgas atšķirības starp dzimumiem nav konstatētas ($p=0,13$, $z=-1,52$).

8. tabula. Dažāda veida recidīvu proporcija atkarība no dzimuma

Dzimums	Recidīva veids						
	Vispārējs			Vardarbīgs		Dzimumnoziedzums	
	n	recidīvs	%	recidīvs	%	recidīvs	%
Sievietes	105	5	4,8	0	0	1	0,95
Vīrieši	579	137	23,7	35	6	32	5,5

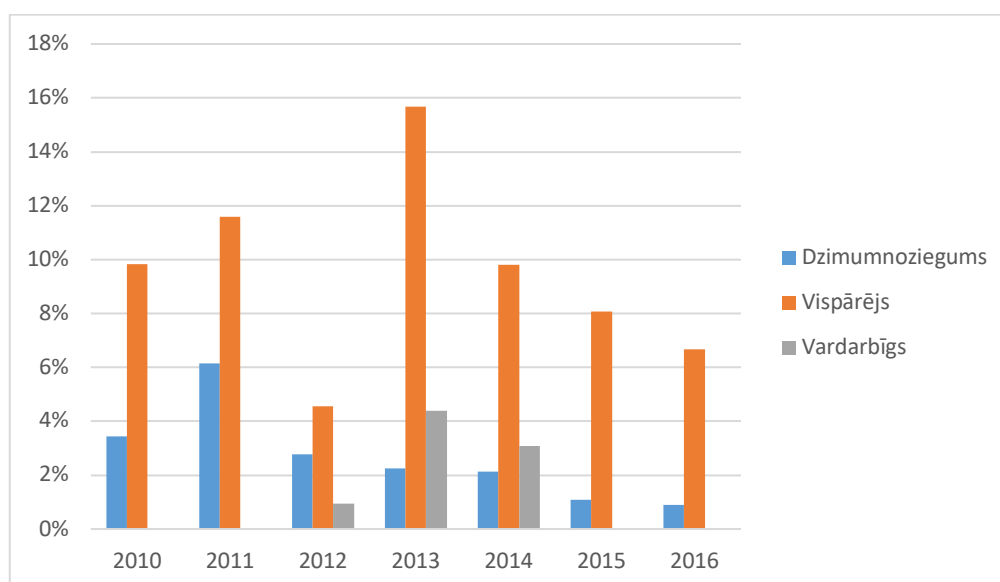
Ņemot vērā to, ka sieviešu izlasē recidīva rādītāji ir ļoti zemi, ir būtiski vairāk pievērsties vīriešiem dzimumnoziedzniekiem, lai saprastu kura no probācijas klientu grupām biežāk izdara jaunus noziedzīgus nodarījumus.

Salīdzinot nosacīti notiesāto, ar piespiedu darbiem notiesāto, nosacīti pirms termiņa atbrīvoto un pilnu brīvības atņemšanas sodu izcietušo vīriešu dzimumnoziedznieku grupas (9. tabula), var konstatēt, ka jauns kriminālprocess visbiežāk tiek ierosināts nosacīti pirms termiņa atbrīvotiem vīriešiem un recidīva rādītāji šai grupai ir statistiski nozīmīgi augstāki kā nosacīti notiesātiem un ar piespiedu darbiem notiesātiem vīriešiem. Analizējot par vardarbīgiem noziedzīgiem nodarījumiem ierosinātos kriminālprocesus, var konstatēt ka nosacīti pirms termiņa atbrīvotie un pilnu brīvības atņemšanas soda termiņu izcietušie vīrieši biežāk kā ar piespiedu darbiem notiesātie vīrieši recidīva mērīšanas periodā izdara vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu. Savukārt dzimumnoziedzuma recidīva rādītāji starp grupām statistiski nozīmīgi neatšķiras.

9. tabula. Dažāda veida recidīvu proporcija atkarība no dienesta funkcijas

Grupa	Jaunā noziedzīgā nodarījuma veids										
	n	Jebkāds noziedzīgs nodarījums (NN)				Vardarbīgs NN			Dzimumnoziedzums		
		Jauns		chisq		Jauns		chisq	Jauns		chisq
		NN	%			NN	%		NN	%	
BA	57	17	29,82	-	6	10,53	0,042(pd)	2	3,51	-	
NN	239	46	19,25	0,001(npta)	12	5,02	0,015(npta)	12	5,02	-	
NPTA	78	31	39,47	0,003(pd)	11	14,1	0,001(pd)	8	10,26	-	
PD	201	43	21,39	-	6	2,99	-	10	4,98	-	
Kopā	575	137	23,82		35	6,09		32,00	5,57		

7. attēls parāda personas, kuras ir nonākušas sabiedrībā no 2010-2016 gadam un cik liels procents no tām personām, kuras konkrētajā gadā atgriezušās sabiedrībā, izdara dažāda veida recidīvu pirmā gada laikā. Vispārējā recidīva rādītāji ir visaugstākie 2013.gadā un zemākie 2012. gadā. Kopš 2013 gada vispārējā recidīva rādītāji ir pakāpeniski samazinājušies. Dzimumnoziegumu recidīvs no 2010. gada sarūk, ja neskaita 2011. gadu. Attiecīgi klienti, kuri ir atgriezušies sabiedrībā 2010. gadā, pirmā gada laikā, kuru pavadīja brīvībā, tika apsūdzēti un/vai notiesāti par vairāk dzimumnoziegumiem (3,4%), nekā 2016. gadā brīvībā iznākušie klienti (0,6%). Interesanti, ka vardarbīga recidīva gadījumā 2010. un 2011 gadā atbrīvotie/ soda izciešanu uzsākušie probācijas klienti pirmais gada laikā nebija izdarījuši jaunus vardarbīgus noziegumus. Tikai 2012, 2013, un 2014 gadā sabiedrība nonākušie dzimumnoziedznieki pirmā gada laikā izdarīja vardarbīgu noziedzīgu nodarījumu. Varam spriest, ka vardarbīga recidīva gadījumā tā izdarīšanas vai atklāšanas brīdis ir novērojams vēlāk nekā seksuāla recidīva gadījumā, jo kopējā vardarbīga recidīva proporcija šajā izlasē ir augstāka.

7. attēls. Vispārējā, vardarbīga, un dzimumnozieguma recidīva procentuālie rādītāji esot vienu gadu brīvībā atkarība no tā, kurā gadā dzimumnoziedznieks atgriezies sabiedrībā.

Desmitā tabulā varam redzēt detalizētāk dzimumnozieguma recidīva rādītājus viena, divu un trīs gadu periodā atkarībā no tā, kurā gadā klients atgriezies sabiedrībā. Viena un divu gadu griezumā visaugstākie recidīva rādītāji novērojami 2011. gadā sabiedrība nonākušajiem klientiem, bet visi pārējie gadi no 2010. līdz 2016. dzimumnozieguma recidīva rādītāji sarūk. Trīs gadu griezumā vēl izteiktāk redzams, ka katrā nākamajā gadā recidīva rādītāji uzlabojas, jo šajā griezumā visaugstākie recidīva rādītāji (%) sastopami 2010. gadā, bet viszemākie 2014. gadā. Iemesls tam, ka divu gadu analīzē netika iekļauts 2016. gads un 3 gadu analīzē netika iekļauts 2015 un 2016. gads ir tāds, ka klienti, kuri atgriezušies sabiedrībā šajos gados vēl nav tik ilgi uzturējušies sabiedrībā. Lai gan novēroto recidīva gadījumu skaits atšķiras, atšķirības nav statistiski nozīmīgas.

10. tabula. Dzimumnozieguma 1, 2, un 3 gadu recidīva rādītāji atkarība no gada kurā klients atgriezies sabiedrībā

	Pirmajā. gadā			Divos gados			Trīs gados		
	n	Recidīvs	%	n	Recidīvs	%	n	Recidīvs	%
2010	58	2	3,4	55	2	3,6	53	5	9,4
2011	65	4	6,2	61	4	6,6	61	4	6,6
2012	108	3	2,8	102	5	4,9	99	6	6,1
2013	89	2	2,2	85	2	2,4	83	3	3,6
2014	94	2	2,1	91	2	2,2	85	3	3,5
2015	92	1	1,1	86	2	2,3			
2016	113	1	0,9						

Tika apskatīti arī dzimumnozieguma recidīva veida saistība ar indeksa nozieguma veidu (skatīt 11.tabulu). No 35 dzimumnoziedzniekiem, kam tika ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnozieguma izdarīšanu, vienpadsmit dzimumnoziedznieki apsūdzēti un/vai notiesāti ar seksuālu vardarbību saistītiem noziegumiem. Piecos gadījumos izlasē iekļautajiem dzimumnoziedzniekiem tika ierosināts kriminālprocess par pornogrāfiska rakstura materiāla izplatīšanas pārkāpumiem. Četros gadījumos ierosināti kriminālprocesi par pavešanu netiklībā, ar prostitūciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem un dzimumsakariem ar nepilngadīgo. Savukārt trīs dzimumnoziedznieku no jauna izdarītie dzimumnoziegumi ir kvalificēti pēc vairākiem Krimināllikuma pantiem.

Analizējot to cik no jauna izdarītais dzimumnoziegums ir līdzīgs iepriekšējam, varam konstatēt, ka vairāk kā puse, vismaz 17 no 31, dzimumnozieguma recidīva gadījumiem bija par tādu pašu noziegumu veidu, kā indeksa noziegums. Četros gadījumos persona izdarīja vairāk kā viena veida dzimumnoziegumus. Visbiežāk recidīva mērīšanas periodā izdarītais noziedzīgais nodarījums bija līdzīgs indeksa dzimumnoziegumam, dzimumnoziedzniekiem, kuru indeksa noziegums bija saistīts ar seksuālu vardarbību, proti, 6 dzimumnoziedznieki, kuri bija sodīti par izvarošanu vai seksuālu vardarbību, recidīva mērīšanas periodā izdarīja līdzīga veida darbības, kas bija par pamatu jauna kriminālprocesa ierosināšanai pēc KL 159. panta (izvarošana) vai 160. panta (seksuāla vardarbība). Līdzīgi var teikt par pavešanu netiklībā (4gadījumi), dzimumsakariem ar nepilngadīgo (3 gadījumi) un ar prostitūciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem (3 gadījumi) – atkārtoti ierosinātais kriminālprocess tika kvalificēts pēc tā paša KL panta par kuru viņš jau bija sodīts iepriekš. Visaugstākais dzimumnozieguma recidīva rādītājs sastopams tiem klientiem, kuru indeksa noziegums bija saistīts ar seksuālu vardarbību (11,6%), bet viszemākais tiem, kas sākotnēji sodīti par ar prostitūciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem (2,1%). Taču statistiski nozīmīgas atšķirības starp grupām dzimumnozieguma recidīva rādītājos neparādās, veicot Kurskala-Valisa testu $\chi^2=1,364$, pie $p=0,9680$.

11. tabula. Recidīva nozieguma veida sadalījums pēc indeksa nozieguma veida⁸

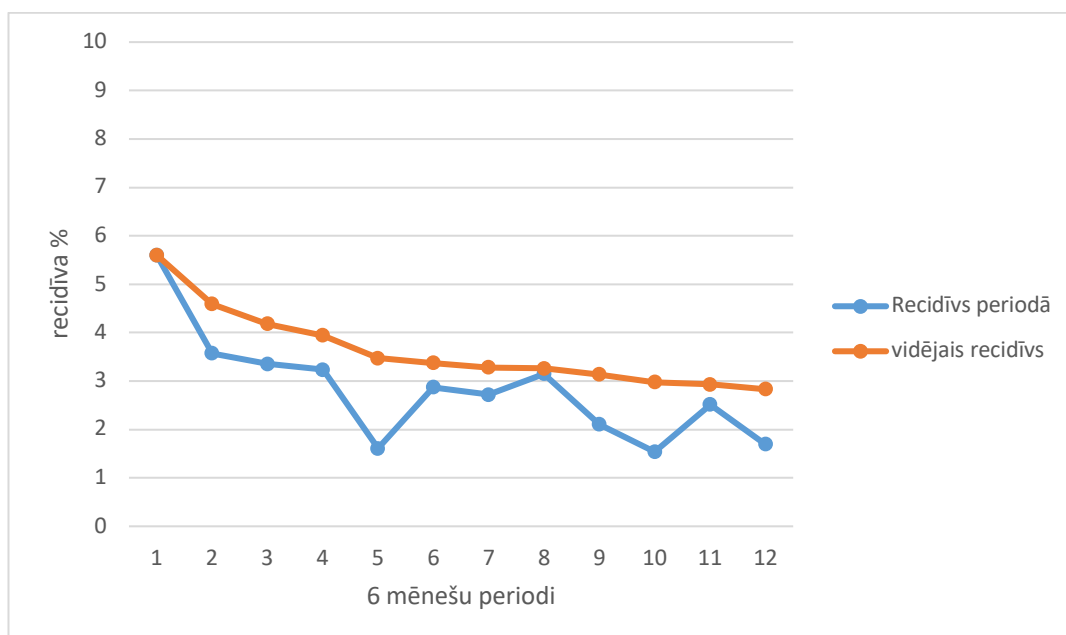
	Recidīva veids						Kopā
	2 vai vairāk dzimumnoziegumu veidi	Seksuāla vardarbība	Dzimumsakari ar nepilngadīgo (>16)	Pavešana netiklībā	Ar prostitūciju saistīti noziegumi	Pornogrāfiska rakstura materiāla izplatīšana	
2 vai vairāk dzimumnoziegumu veidi (n=60)	1	-	-	-	-	3	4(6,7%)
Ar seksuālu vardarbību saistīti noziegumi (n=96)	-	6	-	-	-	-	6(11,6%)
Dzimumsakari ar nepilngadīgo(>16) (n=102)	-	1	3	-	-	-	4(3,9%)
Pavešana netiklībā (n=115)	-	4	1	4	-	1	10(8,7%)
Ar prostitūciju saistīti noziegumi n=(194)	1	-	-	-	3	-	4(2,1%)
Pornogrāfiska rakstura materiāla izplatīšanas pārkāpumi (n=116)	1	-	-	-	1	1	3(2,6%)
Kopā	3 (9,1%)	11 (33,3%)	4 (12,1%)	4 (12,1%)	4 (12,1%)	5 (15,2%)	

Indeksa noziegums

Jo ilgāk dzimumnoziedznieks spēj uzturēties sabiedrībā neizdarot jaunu noziedzīgu nodarījumu, jo recidīva (vispārējā) iespējamība sarūk (skatīt 8. attēlu). Varbūtība izdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu konkrētā periodā tika aprēķināta ņemot vērā visas personas, kuras netika atzītas par aizdomās turētiem, apsūdzētas un/vai notiesātas ilgāk par konkrēto periodu un personas, kuras tika atzītas par aizdomās turētiem, apsūdzētas un/vai notiesātas konkrētajā periodā. Tādējādi ir iespējams aprēķināt cik liels procents no noziedzniekiem, kuri atrodas sabiedrība konkrētajā periodā tika atzīti par aizdomās turētiem, apsūdzētas un/vai notiesātas par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Lai arī bija pieejami dati par ilgāku laika periodu kā seši gadi (12 periodi), šāds ilgums tika izvēlēts, jo nākamajos periodos ir pārāk maz personu un vienam jauna noziedzīga nodarījuma gadījumam ir pārāk liels svars, kas līdz ar to neatspoguļo objektīvo situāciju. Papildus tika izrēķināts vidējais jauna noziedzīga nodarījuma procentuālais risks, lai redzētu vai kādā no periodiem jauna noziedzīga nodarījuma rādītāji nav augstāks par vidējo rādītāju, kā arī, lai redzētu vai risks ar laiku kopumā samazinās. Varam redzēt, ka pirmajā pusgadā ir vislielākā iespējamība, ka persona izdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu (5,6%), bet

⁸ Nav iekļauti KL.163. panta "Prostitūciju ierobežojošo noteikumu pārkāpšana" pārkāpumi, jo KL 163 pants ir izslēgts no krimināllikuma (izslēgti četri jauna kriminālprocesa gadījumi)

vismazākais jauna noziedzīga nodarījuma risks konstatēts 5 gadā (1,5%). Redzams, ka risks dažādos periodos ir svārstīgs, tomēr pēc vidējā rādītāja varam konstatēt, ka kopējā tendence riskam ir pakāpeniski samazināties un 6 gada beigās vidējais recidīva risks ir 2,8%.

8. attēls. Vispārēja recidīva iespējamības rādītāji 6 mēnešu intervālos.

Secinājumi

Veiktā izpēte tika īstenota, lai apzināt recidīva rādītājus probācijas klientiem, kas notiesātas par dzimumnozieguma izdarīšanu. Izlasē tika **iekļauti 708 gadījumi – par dzimumnoziegumiem sodītas personas, kas kļuva par VPD klientiem laika posmā no 2010. gada janvāra līdz 2016.gadam.**

Izlasē tika iekļautas:

1. nosacīti notiesātās personas (329 gadījumi; 46,5%);
2. nosacīti pirms termiņa no brīvības atņemšanas soda izciešanas atbrīvotās personas (81 gadījumi; 11,4%);
3. ar piespiedu darbiem notiesātās personas (232 gadījumi; 32,8%);
4. pēc pilna termiņa atbrīvotās personas (58 gadījumi; 8,2%).
5. ar naudas sodu notiesātas personas (3 gadījumi; 0,4%)
6. nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotas personas (5 gadījumi; 0,7%)

Notiesātās personas, kas sodītas par dzimumnoziegumiem, ir izdarījušas dažāda veida dzimumnoziegumus – 380 dzimumnoziegumnieki kļuva par probācijas klientiem, jo bija veikuši seksuāli motivētu noziegumu pret konkrētu cietušo (A kategorijas dzimumnoziegumi), bet 328 notiesātās personas bija veikušas citus noziedzīgus nodarījumus pret tikumību un dzimumneaizskaramību (B kategorijas dzimumnoziegumi). Par A kategorijas dzimumnozieguma izdarīšanu sodīto personu grupā visbiežāk izdarītie dzimumnoziegumi bija pavešana netiklībā (30%) un dzimumsakari ar nepilngadīgo (27%). Savukārt B kategorijas dzimumnoziegumu izdarījušo grupā visbiežāk izdarītie dzimumnoziegumi bija saistīti ar prostitūciju (61%).

Izpētes viens no galvenajiem uzdevumiem bija raksturot dzimumnoziegumu recidīvu. Veiktā analīze parāda to, ka tikai nelielai daļai notiesāto dzimumnoziegumnieku, ir ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnoziegumu izdarīšanu (35 no 708 gadījumiem; 5%). Visīsākais laika periods, kuru klients pavadījis sabiedrībā līdz tika ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnozieguma izdarīšanu, ir 15 dienas (kriminālprocess tika izbeigts noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ), bet garākais 2895 dienas, jeb 7 gadi un 339 dienas. No visiem 35 jauna dzimumnozieguma gadījumiem 22 (62,3%) bija pret nepilngadīgo.

Analizējot dzimumnoziegumu un vardarbīgu neseksuāla rakstura recidīvu ierobežotā laika periodā, var konstatēt, ka:

- piecpadsmit gadījumos pret personu tika ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnoziegumu pirmā gada laikā, kas sastāda 2,2% no apsekotajiem gadījumiem (apsekoti 683 gadījumi);
- desmit gadījumos pret personu tika ierosināts jauns kriminālprocess par vardarbīgi neseksuāla rakstura noziedzīgu nodarījumu pirmā gada laikā, kas sastāda 1,5% no apsekotajiem gadījumiem (apsekoti 683 gadījumi);

- divdesmit piecos gadījumos pret personu tika ierosināts jauns kriminālprocess par dzimumnoziegumu trīs gadu periodā no riska iestāšanās brīža, kas sastāda 5,1% no apsekotajiem gadījumiem (apsekoti 487 gadījumi).
- divdesmit astoņos gadījumos pret personu tika ierosināts jauns kriminālprocess par vardarbīgu neseksuāla rakstura noziedzīgu nodarījumu trīs gadu periodā no riska iestāšanās brīža, kas sastāda 5,7% no apsekotajiem gadījumiem (apsekoti 487 gadījumi).

Līdz ar to varam secināt, ka ***dzimumnozieguma recidīvs ir sastopams ātrāk pēc indivīda notiesāšanas vai atbrīvošanas no ieslodzījuma (pirmā gada laikā), salīdzinājumā ar vardarbīgu neseksuāla rakstura recidīvu, bet vardarbīga rakstura neseksuāls recidīvs kļūst izplatītāks ilgākā laika periodā un tā izplatība pat apsteidz dzimumnozieguma recidīvu trīs gadu periodā.*** Tajā pašā laikā jāatceras, ka atšķirības nav statistiski nozīmīgas un ļoti iespējams, ka tas ir saistīts ar salīdzinoši zemo gadījumu skaitu.

Salīdzinot iepriekš veiktos dzimumnoziegumus ar no jauna izdarītajiem dzimumnoziegumiem recidīva gadījumi), vairāk kā pusē no jauna izdarīto dzimumnoziegumu gadījumos, izdarītā noziedzīgā nodarījuma veids ir tāds pats kā iepriekš izdarītais dzimumnoziegums. Tas liecina par noteiktu uzvedības un rīcības modeļu noturību. Piemēram, no 96 dzimumnoziedzniekiem, kas kļuva par probācijas klientiem, jo bija veikuši ar seksuālu vardarbību saistītu noziegumu (KL159. un KL160. pants), seši dzimumnoziedznieki izdarīja jaunu dzimumnoziegumu un visos gadījumos izdarītais dzimumnoziegums bija saistīts ar seksuālu vardarbību. Šajā grupā netika novēroti cita veida jauni dzimumnoziegumi. Līdzīgi tie, kuri notiesāti par dzimumsakariem ar nepilngadīgo vai bija veikuši ar prostitūciju saistītu noziedzīgu nodarījumu, biežāk no jauna izdarīja tāda paša veida noziegumu kā iepriekš. Vienīgā grupa kurai raksturīga no jauna izdarīto dzimumnoziegumu dažādība ir par pavešanu netiklībā notiesāto dzimumnoziedznieku grupa. Jebkurā gadījumā indeksa noziegums statistiski nozīmīgi neprognozē dzimumnozieguma recidīvu, kas varētu būt saistīts ar zemo bāzes līmeņa recidīva rādītāju un būtu nepieciešamas lielākas izlases, lai noteiktu statistiski nozīmīgas atšķirības. Līdz ar to iedalījums A un B kategorijas nozieguma veidā bija piemērotāks tam, lai analizētu izdarītā nozieguma veida ietekmi uz recidīvu. **Lielāka proporcija recidīvistu bija no dzimumnoziedzniekiem, kuru indeksa noziegums bija A kategorijas.** A kategorijas dzimumnoziegumi ir smagāka rakstura un līdz ar to ir droši pieņemt, ka pamatā A kategorijas dzimumnoziedznieku personības, sociālie un ekonomiskie apstākļi ievērojami palielina šo indivīdu varbūtību nonākt konfliktā ar likumu, salīdzinot ar B kategorijas dzimumnoziedzniekiem. Statistiski nozīmīgas atšķirības starp šīm grupām pastāv visa veida (jebkāds noziedzīgs nodarījums, vardarbīgs noziedzīgs nodarījums, dzimumnoziegums) recidīva saistībā. Droši var teikt, ka A kategorijas dzimumnoziedzniekiem pastāv ievērojami augstāks risks izdarīt jaunu noziedzīgu nodarījumu, tāpēc šiem klientiem būtu nepieciešams veltīt vairāk resursu tam, lai nodrošinātu viņu kontroli un sniegtu atbalstu.

Dzimumnozieguma recidīva īpatsvars tika skatīts arī pēc tā, kurā gadā probācijas klients ir atgriezies sabiedrībā. Analīze tika veikta, lai konstatētu recidīva gadījumu skaita pieaugumu vai samazinājumu. Jāņem gan vērā, ka katrā gadā sabiedrība nonākošo klientu individuālās atšķirības nav kontrolētas, tas ir, atsevišķos gados var būt ļoti atšķirīga klientu grupa, kura nonāk sabiedrībā, kas iespējams var būtiski ietekmēt recidīva rādītājus. Tāpat arī netika ņemti vērā citi sociāli kulturāli apstākļi, kā ekonomiskais valsts stāvoklis un citu justīcijas un sociālās jomas iestāžu ietekme uz recidīva rādītājiem. Jebkurā gadījumā šie dati dod ilustratīvu priekšstatu par recidīva gadījumu skaita dinamiku. Lai arī analīze parādīja, ka atšķirības nav statistiski nozīmīgas⁹, tomēr kopumā parādās, ka dzimumnozieguma recidīva gadījumu skaits ar katru gadu samazinās. Lielākais dzimumnozieguma recidīva gadījumu skaits (6 gadījumi) trīs gadu periodā pēc personas atbrīvošanas tika konstatēts dzimumnoziedzniekiem, kuri pēc notiesāšanas par dzimumnozieguma izdarīšanu nonāca sabiedrībā 2012. gadā. Savukārt mazākais gadījumu skaits (3 gadījumi) tika konstatēti 2013. un 2014. gadā probācijas sistēmā nonākušo dzimumnoziedznieku grupās. Lai arī ir vērojama recidīva gadījumu skaita samazināšanās, izpēte neļauj izdarīt secinājumus par probācijas sistēmas efektivitāti un probācijas darba ietekmi, tāpēc šie neatbildētie jautājumi paliek aktuāli un ir atbildami citos pētījumos.

Šī pētījuma ietvaros tika atklātas vairākas saistības ar recidīvu, kuras ir parādījušās arī citos recidīva pētījumos. Vairāki pētījumi atklāj to, ka vīrieši biežāk nekā sievietes izdara atkārtotus noziedzīgus nodarījumus (Spivak, Damphousse, 2006; Bowles & Florackis, 2007; Zavackis, Ņikišins & Ķipēna, 2013). Arī šis pētījums parādīja, ka **lielāka proporcija recidīvistu bija no vīriešu izlases. Vīrieši gandrīz piecas reizes biežāk kā sievietes tiek apsūdzēti un/vai notiesāti par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un sešas reizes biežāk tiek apsūdzēti un/vai notiesāti par jauna dzimumnozieguma izdarīšanu.**

Pētījumi ir parādījuši, ka **agrīna iesaistīšanās kriminālās darbībām ir viens no recidīvu palielinošiem faktoriem (Gendreau, Little, Goggin, 1996).** Arī šī analīze parādīja, ka **recidīvistu vidējais vecums ir nozīmīgi jaunāks nekā ne-recidīvistu gadījumā.** Visjaunākā bija grupa, kuras no jauna izdarītais noziedzīgais nodarījums bija neseksuāla rakstura vardarbība. Interesanti, ka dzimumnoziedznieku recidīvistu grupas vidējais vecums, lai arī jaunāks nekā ne-recidīvistiem, taču statistiski nozīmīgi neatšķirās.

Piemērotais soda un tā izpildes veids arī uzrādīja nozīmīgas saistības ar recidīva rādītājiem. Notiesātie, kas izcietuši sodu vai soda daļu ieslodzījumā biežāk izdara jaunus likumpārkāpumus, salīdzinot ar likumpārkāpējiem, kas izcietu sodu sabiedrībā (Spicer, Glicksman, 2004; Spivak, Damphousse, 2006; Zavackis, Ņikišins & Ķipēna, 2013). Līdzīgi rezultātus uzrāda arī šis pētījums. Dzimumnoziedznieki, kuri bija atradušies ieslodzījumā, biežāk izdarīja jaunus noziedzīgus nodarījumus, salīdzinot ar personām, kuras izcietu sodu sabiedrībā. Šī saistība visdrīzāk nav skaidrojama ar

⁹ Iespējams, statistiski nozīmīgu atšķirību neesamība ir saistīta ar nelielo recidīva gadījumu skaitu.

atšķirīgo sodu ietekmi uz klientu uzvedību, bet gan ar citu pētījumā nekontrolēto mainīgo ietekmi. Izpētei nebija pieejami dati par izlasē iekļauto personu iepriekšējām sodāmībām un iespējams, ka dzimumnoziedznieki, kuri bija atradušies ieslodzījumā, ir ar lielāku iepriekšējo kriminālo vēsturi un vairākām iepriekšējam sodāmībām, salīdzinot ar dzimumnoziedzniekiem, kuri izcieta sodu sabiedrībā. Tāpat mēs zinām, ka piemērotais sods ir saistīts ar izdarītā noziedzīgā nodarījuma smagumu, tāpēc brīvības atņemšana tiek piemērota par smagākiem noziedzīgiem nodarījumiem. Var teikt, ka **ieslodzījumu izcietušo dzimumnoziedznieku grupa ir ar augstāku recidīva risku**. Tas parādījās arī šajā pētījumā, tomēr mēs nevaram izdarīt secinājumu par to vai recidīvu ietekmējošais faktors bija piešķirtais sods vai citi pētījumā nekontrolētie faktori. Lai varētu konstatēt piemērotā soda un tā izpildes ietekmi uz recidīvu būtu jāveic eksperimentāla dizaina pētījumi.

Dzimumnozieguma recidīva gadījumā izdarītie noziegumi tiek pārstāvēti samērā līdzīgās proporcijās un to atšķirības savstarpēji sastāda vien dažī gadījumi, kas gan saistīts ar nelielo recidīva gadījumu skaitu. Aplūkojot no jauna izdarītos dzimumnoziegumus varam konstatēt, ka par pavešanu netiklībā, dzimumsakariem ar nepilngadīgo, ar prostitūciju saistītu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu un pornogrāfiska rakstura materiālu izplatīšanas pārkāpšanu recidīva mērīšanas periodā tika apsūdzēti un/vai notiesāti līdzīgs skaits iepriekš sodīti dzimumnoziedznieki (4 – 5 recidīva gadījumi katram nozieguma veidam). **Relatīvi biežāk tika izdarīti ar seksuālu vardarbību saistīti dzimumnoziegumi, t.i., katrs trešais no jauna izdarītais dzimumnoziegums (11 gadījumi) bija izvarošana vai seksuāla vardarbība.**

Vēl viens būtisks aspekts, kas raksturo dzimumnozieguma recidīva varbūtību ir pazīme “laiks sabiedrībā bez dzimumnoziegumu izdarīšanas”. Skatoties kopumā, cik liela varbūtība klientiem, kuri ir izturējuši konkrētu laiku sabiedrībā un neizdara jaunu dzimumnoziegumu, varam konstatēt, ka ar katru nākamo mērījuma periodu (pētījumā tika aplūkoti recidīva rādītāji ik pa sešiem mēnešiem) recidīva varbūtība samazinās. Attiecīgi, **jo ilgāku laiku klients ir pavadījis sabiedrībā neizdarot jaunu noziedzīgu nodarījumu**, jo lielāka iespēja, ka viņš neizdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu arī turpmāk. No pirmā pusgada (5,6% risks) līdz sestajam gadam (2,8% risks) risks tikt apsūdzētam un/vai notiesātam par jauna noziedzīgu nodarījuma izdarīšanu samazinās uz pusi. Līdzīgus rezultāti ir novērojami citu valstu dzimumnoziedznieku vidū (Hanson, Harris, et.al., 2017).

Lai gan dzimumnoziegumu recidīva rādītāji ir zemi, tie bieži vien rada paliekošas sekas nodarījumos cietušajiem un mazina sabiedrības drošību. Tāpēc šai likumpārkāpēju grupai ir pievērsta pastiprināta uzmanība. Pētījums parādīja, ka **par A kategorijas dzimumnozieguma izdarīšanu notiesātās personas biežāk izdara jaunu dzimumnoziegumu, tāpēc šai likumpārkāpēju grupai ir jānovirza papildus resursi, jānodrošina efektīvi kontroles un atbalsta pasākumi un īpaši svarīgi šādu kontroli un atbalstu nodrošināt pirmajos gados pēc dzimumnozieguma atbrīvošanas vai notiesāšanas**, kad recidīva risks ir visaugstākais.

Izmantotā literatūra

Bowles, R.A., & Florackis, C. (2007). Duration of the time to reconviction: Evidence from UK prisoner discharge data. *Journal of Criminal Justice*. Vol.35, pp.365-378.

Gendreau, P., Little, T., & Goggin, C. (1996). A meta-analysis of the predictors of adult recidivism: What works? *Criminology*. Vol.34(4), pp.575-608

Hanson, R. K., Harris, A. J. R., Letourneau, E., Helmus, L. M., & Thornton, D. (2017). Reductions in Risk Based on Time Offense Free in the Community: Once a Sexual Offender, Not Always a Sexual Offender. *Psychology, Public Policy, and Law*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/law0000135>

Krimināllikums (26.04.2018.). Izgūts no <https://likumi.lv/doc.php?id=88966>

Spicer, K., & Glicksman, A. (2004). Adult reconviction: results from the 2001 cohort. Home Office Online Report 59/04. London: Home Office. Izgūts no <http://library.npia.police.uk/docs/hordsolr/rdsolr5904.pdf> (sk.27.11.2012.)

Spivak, A.L., & Dampousse, J.R. (2006). Who returns to prison? A survival analysis of recidivism among adult offenders released in Oklahoma 1985-2004. *Justice Research and Policy*. Vol.8(2), pp.57-88.

Phenix, A., Fernandez, Y., Harris, A. J. R., Helmus, M., Hanson, R.K., & Thornton, D., (2016). *Static-99R Coding Rules, Revised – 2016*. Izgūts no http://www.static99.org/pdfdocs/Coding_manual_2016_v2.pdf

VPD (2014) Recidīva rādītāji personām, kas notiesātas par dzimumnozieguma izdarīšanu. Izgūts no <http://www.probacija.lv/ptjumi>

Zavackis, A., Ņikišins, J. & Ķipēna, K. (27.08.2013.) Sodu izcietušo personu noziedzīgo nodarījumu recidīvs. *Latvijas Vēstnesis, pielikums „Jurista Vārds”*, 33(786), 12-17.